

Yirmi Üçüncü Söz

Bu Söz'ün iki bahsi var.

“Biz insanı en mükemmel surette yarattık. Sonra da onu en aşağı dereceye düşürdük. Ancak iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesna.” (Tîn sûresi, 95/4-6)

Birinci Bahis

İmanın binlerce güzelliğinden yalnız beşini, beş “nokta” içinde anlatacağız. (Burada yalnızca dört noktaya yer verilmiştir.)

Birinci Nokta

İnsan, iman nuru ile “a'lâ-yı illiyyîn”e, yani mertebelerin en yükseğine çıkar, cennete lâıyk bir kıymet alır. Ve küfür karanlığı ile “esfel-i sâfilîn” e, yani aşağıların en aşağısına düşer, cehenneme müstahak hale gelir. Çünkü iman, insanı Sâni-i Zülcelâl'ine bağlıyor. İman bir bağıdır. Öyleyse insan, iman sayesinde kendisinde görünen ilahî sanatlar ve Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin nakışlarına göre bir kıymet alır. Küfür ise o bağı keser, insandaki Rabbanî sanat gizlenir, kıymeti de yalnız maddeden ibaret kalır. Madde fânî, geçici olduğundan kıymeti hiç hükmündedir. Bu sırrı bir temsille anlatacağız: Mesela, insanların eserlerinde nasıl ki maddî kıymetle sanat kıymeti ayrı ayrıdır. Bazen ikisi eşittir, bazen madde daha kıymetlidir, bazen de beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık sanat bulunur. Hatta bazen antika bir sanat eserine bir milyon kıymet biçildiği halde, maddesi beş kuruş etmez.

İşte öyle antika bir eser, antikacılar çarşısında, harikalar gösteren, kadim ve pek hünerli sanatkârına bağlanarak, onun adıyla ve sanatıyla sergilense, bir milyon fiyata satılır. Fakat kaba demirciler çarşısına gidilse ancak beş kuruşluk bir demir fiyatına alıcı bulur. İşte insan, Cenâb-ı Hakk'ın böyle antika bir sanatıdır. En nazik ve nazenin kudret mucizesidir ki, Cenâb-ı Hak onu bütün isimlerinin cilvesine, nakışlarına mazhar ve kâinata küçük bir misal suretinde yaratmıştır.

İman nuru insanın içine girse, üstündeki bütün mânidar nakışlar o ışıkla okunur. Mümin, onları şuurla okur ve iman bağıyla okutur. Yani, “Sâni-i Zülcelâl'in sanatlı bir eseriyim, mahlûkuyum, O'nun rahmetine ve keremine mazharım” gibi mânâlarla, insandaki Rabbanî sanat ortaya çıkar. Demek, Yaraticısına bağlanmaktan ibaret olan iman, insandaki sanatın bütün eserlerini görünür kılar. İnsanın kıymeti, o Rabbanî sanata göredir ve Samed Yaraticısının aynası olması itibarı iledir. O halde, şu önemsiz insan, bu yönüyle bütün yaratılmışların üstünde, Rabbine bir muhatap haline gelir ve O'nun cennete lâıyk bir misafiri olur.

Eğer o bağı kesilmesinden ibaret olan küfür insanın içine girse, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin bütün o mânidar nakışları karanlığa gömülür, okunmaz. Zira Sâni unutulsa O'na bakan manevî taraflar da anlaşılmaz, insan âdeta baş aşağı düşer. O mânidar, yüce sanatların ve manevî, kıymetli nakışların çoğu gizlenir. Geri kalan ve gözle görülen kısmı ise basit sebeplere, tabiata ve tesadüfe verilip kıymetten sonsuz derece düşer. Her biri parlak birer elmas iken sönük birer şişe olur. Kıymetleri yalnız hayvanî olan maddeden ibaret kalır. Maddenin gayesi ve meyvesi ise, dediğimiz gibi, canlıların en acizi, en muhtacı ve en kederlisi olduğu halde, insanın kısacık bir ömürde yalnız basit bir hayat geçirmesidir. Sonra çürüyüp gider. Sonra çürüyüp gider. İşte küfür insanın mahiyetini böyle bozar, elmastan kömüre çevirir.